

CHƯƠNG TRÌNH PHÁT TRIỂN SỰ NGHIỆP THƯ VIỆN Ở LIÊN BANG NGA ĐẾN NĂM 2015

Tat'jana Manilova*

Giai đoạn phát triển mới

Khoảng hai năm gần đây, chúng ta thường được nghe những lời bàn luận về một giai đoạn phát triển mới của sự nghiệp thư viện ở Liên bang Nga (LB Nga). Sở dĩ như vậy vì gần đây các thư viện và ngành thư viện nói chung được sự quan tâm nhiều hơn của các cơ quan, tổ chức lớn, như các đảng chính trị, các doanh nghiệp sách và doanh nghiệp Internet.

Tổng thống LB Nga, trong một thông điệp gửi Hội đồng LB năm 2007, đã thể hiện sự quan tâm chưa từng có đối với các thư viện. Trong khuôn khổ thực hiện bản Thông điệp, Chính phủ LB Nga đã ra chỉ thị thành lập một Thư viện Tổng thống và nghiên cứu khởi thảo các kiến nghị về việc bổ sung, mở rộng chương trình “Văn hóa Nga”, một chương trình có mục tiêu toàn LB, phần nói về nhiệm vụ phát triển các thư viện.

Tháng 11/2006, Ủy ban Xã hội hỗ trợ phát triển các thư viện, do Chủ tịch Duma Quốc gia Nga trực tiếp phụ trách, đã được thành lập. Hiệp

hội sách Nga và Cơ quan báo chí và truyền thông đại chúng LB đã nghiên cứu xây dựng Chương trình quốc gia hỗ trợ và phát triển việc đọc sách báo.

Ngày 03/11/2007, phiên họp Chính phủ LB Nga chuyên về “Vấn đề phát triển sự nghiệp thư viện” đã được tổ chức. Trong hai năm gần đây ở Nga, nhiều hội nghị bàn về việc xây dựng, phát triển các thư viện, đã được nhiều cơ quan nhà nước và ngoài nhà nước tổ chức. Đó là các hội nghị được tổ chức tại: Duma Quốc gia Nga, Hội đồng LB Nga, Viện Xã hội trực thuộc Tổng thống LB Nga, Ban cố vấn văn hóa của Tổng thống.

Các đảng phái chính trị ở Nga cũng không đứng ngoài cuộc. Chẳng hạn, theo sáng kiến của Đảng “Nước Nga thống nhất”, cuộc thi tuyển thiết kế nhà thư viện “Tốt nhất trong làng thư viện Nga” đã được tổ chức và đang thu hút nhiều chuyên gia trẻ tuổi nhiệt tình tham gia.

Chính phủ Nga đã quyết định trích

* Phó Vụ trưởng Vụ Di sản Văn hóa, Trưởng phòng Thư viện và Cơ quan Lưu trữ, Bộ Văn hóa Liên bang Nga

từ nguồn ngân sách LB những khoản kinh phí bổ sung sách cho thư viện các khu đô thị, giai đoạn 2008-2010.

Bộ Văn hóa Nga đã chuẩn bị các kiến nghị về việc tăng kinh phí cho các dự án xây dựng thư viện, giai đoạn 2009-2010, trong khuôn khổ Chương trình mục tiêu LB “Văn hóa Nga”.

Các kiến nghị về việc tạo lập một chương trình con có tên “Các thư viện Nga” từ chương trình “Văn hóa Nga” cũng như kiến nghị về việc cấp phát kinh phí theo ngân sách, giai đoạn từ nay đến năm 2023, đều đang được khẩn trương chuẩn bị.

Dự thảo quan điểm

Bản Dự thảo quan điểm phát triển sự nghiệp thư viện ở LB Nga đến năm 2015 đã được các chuyên gia chủ chốt của nhiều thư viện lớn và các cán bộ Phòng Thư viện thuộc Cơ quan Văn hóa và Điện ảnh LB nghiên cứu xây dựng. Bản dự thảo đã được nhất trí thông qua tại phiên họp Ủy ban xã hội hỗ trợ phát triển các thư viện, và Ban cán sự Bộ Văn hóa.

Căn cứ theo nội dung bản dự thảo này, Bộ Văn hóa đã chuẩn bị bản dự thảo mới, về **Quan điểm của Chương trình phát triển sự nghiệp thư viện ở Liên bang Nga đến năm 2015**. Văn bản mới này đã qua giai

đoạn bàn thảo, thống nhất ý kiến với các cơ quan chính quyền từ Trung ương đến địa phương. Các ý kiến bổ sung, nhận xét đã được Bộ Văn hóa tiến hành tổng hợp đầy đủ.

Dưới đây xin trình bày vắn tắt những nội dung chính của văn bản mới này.

Bố cục bản dự thảo bao gồm:

- Phần mở đầu;
- Đánh giá chung về sự nghiệp thư viện ở LB Nga;
- Mục tiêu chiến lược, nguyên tắc và nhiệm vụ phát triển sự nghiệp thư viện ở LB Nga;
- Phương hướng phát triển sự nghiệp Thư viện ở LB Nga đến năm 2015;
- Các giai đoạn thực hiện;
- Những kết quả sẽ thu được (theo dự báo);
- Những khó khăn thách thức.

Văn bản nêu rõ “các thư viện Nga đang thực hiện những chức năng xã hội và chức năng thông tin quan trọng nhất, là một trong những nhân tố cơ bản của cơ sở hạ tầng văn hóa, giáo dục và thông tin ở thành thị và nông thôn, đóng góp đáng kể vào công cuộc phát triển kinh tế của nước nhà. Mục tiêu và nhiệm vụ phát triển sự nghiệp thư viện trong điều kiện

cải cách xã hội-kinh tế ở Nga cần phải phù hợp với những thay đổi đang diễn ra trong nước và trên thế giới”.

Trong văn bản này, thư viện được xem xét như là một thiết chế xã hội, ủng hộ và tuyên truyền tư tưởng dân chủ, thúc đẩy các cuộc cải cách nhà nước, tác động tích cực vào các hoạt động khoa học, giáo dục, phát triển xã hội, kinh tế, văn hóa. Những dịch vụ thư viện dành cho mọi công dân LB Nga, là một trong số những nhân tố hỗ trợ cho việc thực hiện chính sách quốc gia về kinh tế-xã hội, góp phần xây dựng nền giáo dục và phát triển văn hóa, đảm bảo cho nước Nga gia nhập không gian thông tin toàn cầu.

Văn bản nhấn mạnh rằng, sự nghiệp thư viện đã đạt được những thành quả nhất định: đã phát triển các hoạt động nghề nghiệp, trong nhiều năm đã thực hiện những dự án và chương trình dài hạn, tuy nhiên, còn tồn tại nhiều vấn đề đòi hỏi phải quan tâm giải quyết và phải đưa ra được những biện pháp cụ thể. Bằng cách đó, các thư viện sẽ có thể gia tăng đáng kể phần đóng góp vào công cuộc phát triển giáo dục, khoa học, kinh tế, văn hóa, nâng cao năng lực cạnh tranh của nước nhà trên thị

trường thế giới, đẩy nhanh và hoàn thiện quá trình thực hiện các hoạt động cải tổ về kinh tế và xã hội-chính trị.

Mục tiêu chiến lược phát triển sự nghiệp thư viện cần được ưu tiên là: “Xây dựng hệ thống phục vụ về thông tin-thư viện đảm bảo quyền của mọi công dân đã được quy định theo hiến pháp, về sử dụng thông tin một cách tự do và bình đẳng, về việc tiếp cận các giá trị văn hóa của Nga và của thế giới, việc sử dụng các tri thức thực tế và cơ bản, đồng thời bảo tồn các di sản văn hóa dân tộc đang được lưu giữ tại các thư viện.

Cơ sở của chiến lược phát triển sự nghiệp thư viện ở LB Nga là những nguyên tắc đã được kiểm nghiệm qua thực tiễn trong nước và trên thế giới. Đó là nguyên tắc tương hợp với các quá trình phát triển văn hóa-xã hội, nhằm vào việc cải cách và hiện đại hóa sự nghiệp thư viện cho phù hợp với chiến lược phát triển kinh tế-xã hội của đất nước; nguyên tắc định hướng xã hội, nhằm hướng sự nghiệp thư viện vào việc giải quyết những vấn đề xã hội có ý nghĩa lớn; nguyên tắc đổi mới, nhằm hướng vào những hình thức hoạt động mới, kỹ thuật mới, là nguyên tắc cơ bản và là nhân tố đảm bảo một cách tiếp cận hoàn

toàn mới trong việc tổ chức mọi loại hình hoạt động trong lĩnh vực thư viện”.

Bản dự thảo nhấn mạnh rằng, **“nhiệm vụ quan trọng nhất** nhằm thực hiện có kết quả các mục tiêu chiến lược phát triển sự nghiệp thư viện trong giai đoạn sắp tới là:

- Hiện đại hóa sự nghiệp thư viện theo các xu thế chung trên thế giới hiện nay;

- Hoàn thiện cơ sở tiêu chuẩn pháp lý của hoạt động thư viện nhằm đảm bảo cho mọi người dân đều được sử dụng các dịch vụ thông tin-thư viện, đảm bảo cho sự phát triển của các thư viện phù hợp với các tiêu chuẩn hiện đại, đồng thời có sự điều chỉnh cho phù hợp với bộ luật dân sự và khuôn khổ pháp lý của các ngành kinh tế;

- củng cố cơ sở vật chất-kỹ thuật của các thư viện, trong đó bao gồm việc xây dựng các ngôi nhà mới, hiện đại và tái thiết những ngôi nhà đã có. Đảm bảo việc trang bị máy móc hiện đại cho các thư viện, trong đó có cả những máy móc giúp cho người khuyết tật tiếp cận các dịch vụ thư viện;

- Ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông, phát triển các hệ thống liên kết;

- Đảm bảo an ninh thư viện và sự toàn vẹn của các kho thư viện như là một bộ phận của di sản văn hóa nước nhà và thế giới;

- Hình thành văn hóa thông tin trong xã hội, trau dồi hứng thú đọc sách báo, hứng thú học tiếng Nga, hứng thú nghiên cứu lịch sử và văn hóa của nước nhà;

- Đảm bảo cho các thư viện có đội ngũ cán bộ lành nghề;

- Phát triển đồng bộ các nghiên cứu khoa học nhằm mục đích cải tổ sự nghiệp thư viện theo hướng đổi mới”.

Phương hướng phát triển sự nghiệp thư viện:

- Khắc phục tình trạng không đồng đều trong việc phát triển các thư viện thuộc các vùng miền, các địa phương khác nhau;

- Tăng mức lương cho cán bộ thư viện, đảm bảo cho các thư viện có đội ngũ cán bộ nhân viên lành nghề;

- Xây dựng hệ thống thống nhất quản lý nhà nước về thư viện trong phạm vi cả nước;

- Phát triển hệ thống đảm bảo về mặt khoa học cho các quy trình quản lý việc cải tổ theo hướng đổi mới trong sự nghiệp thư viện;

- Hợp tác quốc tế trong lĩnh vực thư viện.

Các giai đoạn thực hiện:

Chương trình trên được dự định thực hiện theo ba giai đoạn:

- Giai đoạn đầu (2008): Chỉnh sửa và phê chuẩn Quan điểm của chương trình phát triển sự nghiệp thư viện ở LB Nga đến năm 2015.

- Giai đoạn hai (2008-2010): Soạn thảo các kiến nghị về việc sửa đổi và bổ sung vào Chương trình có mục tiêu toàn LB “Văn hóa Nga (2006-2010)”, phần nói về nhiệm vụ phát triển sự nghiệp thư viện;

Thực hiện chương trình “Văn hóa Nga (2006-2010)” đã được sửa đổi;

Xây dựng chương trình con “Các thư viện Nga” trong khuôn khổ chương trình “Văn hóa Nga”.

- Giai đoạn ba (2011-2015): Thực hiện chương trình con “Các thư viện Nga” trong khuôn khổ chương trình “Văn hóa Nga”.

Những kết quả sẽ thu được:

Theo dự định, việc thực hiện chương trình này sẽ đem lại những kết quả chủ yếu sau:

- Nâng cao vị thế xã hội của các thư viện như là một nguồn lực cơ bản của sức mạnh tinh thần dân tộc, của sự ổn định xã hội, phát triển kinh tế và an ninh quốc gia, trên cơ sở sự hợp tác có tính chất xây dựng giữa các thư viện với tất cả các ngành, các giới;

- Hình thành những tố chất mới của thư viện, như là một công cụ cho sự phát triển trí tuệ xã hội Nga, và cho việc thực hiện các cuộc cải cách kinh tế, luật pháp và giáo dục, theo hướng dân chủ hóa;

- Nâng cao vai trò của các thư viện trong việc xây dựng con người phát triển toàn diện, với tư cách là những chủ thể tích cực của các hoạt động kinh tế và tự tổ chức quản lý xã hội;

- Bảo tồn sự toàn vẹn về văn hóa-xã hội của các vùng miền, đồng thời bảo tồn và phát triển sự đa dạng về văn hóa của các dân tộc, sự bình đẳng tiếp cận thông tin.

Tổng thể các giải pháp nêu trên sẽ có tác động bảo tồn những tiềm lực mà các thư viện Nga đã dày công tích lũy, thúc đẩy quá trình phát triển các thư viện ở trình độ hiện đại, góp phần phát triển công nghệ thông tin mới, và tạo điều kiện để nước Nga gia nhập không gian thông tin toàn cầu ở một trình độ mới về chất, cho phép mọi người dân được sử dụng các dịch vụ thư viện đúng như đã được quy định trong hiến pháp Liên bang Nga.

Nguyễn Công Phúc lược dịch

*Tài liệu gốc: Biblioteka, 2009,
No. 2, tr. 6-9*